

Etikai kérdések a gyakorlatban – függetlenség, összeférhetetlenség

Könyvvizsgálók kötelező éves továbbképzése
2019.

Az előadás témái

- A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával kapcsolatos általános etikai követelmények függetlenségi és összeférhetetlenségi kapcsolódásai
- A függetlenségre és összeférhetetlenségre vonatkozó jogszabályi háttér
- Könyvvizsgálói etikai szabályzatok függetlenségre és összeférhetetlenségre vonatkozó konkrét előírásai
- Gyakorlati függetlenségi és összeférhetetlenségi megfontolások

A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatával kapcsolatos általános etikai követelmények függetlenségi és összeférhetetlenségi kapcsolódásai

A könyvvizsgálói hivatás etikai alapelvei

- **Tisztesség**
- **Objektivitás**
- **Szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság**
- **Titoktartás**
- **Hivatáshoz méltó magatartás**

(MKVK Etikai Szabályzat II/A. szakasz; IESBA Etikai Kódex 100.5)

[ISA 200.A16-A18: közvetlen hivatkozás az IESBA Etikai Kódexre]

„A tisztesség, az objektivitás és a szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság alapelveire fenyegetést jelen az olyan helyzet, amelyben a könyvvizsgáló a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálati tevékenységének ellátása során nem független a megbízó ügyféltől.” (MKVK Etikai szabályzat 35.)

A függetlenség összetevői

- Olyan tudatállapot, amely lehetővé teszi egy következtetésnek a szakmai megítélést veszélyeztető befolyások hatása nélküli megfogalmazását, ezáltal a könyvvizsgáló tisztességes, objektív eljárását és a szakmai szkepticizmust gyakorlását (*tudati függetlenség*)
- Olyan jelentős tények és körülmények elkerülése, amelyekből egy racionális és tájékozott harmadik fél arra a következtetésre jutna, hogy a könyvvizsgáló tisztességessége, objektivitása vagy szakmai szkepticizmusa sérült (*függetlenség látszata*)

[MKVK Etikai Szabályzat 43.; IESBA Etikai Kódex 290.6]

Az alapelvnek történő megfelelést veszélyeztető kapcsolatok vagy körülmények

- Önérdek veszélye („Self-interest threat”)
- Önellenőrzés veszélye („Self-review threat”)
- Az „elfogultság” (*érdekképviselés*) veszélye („Advocacy threat”)
- „Magánjellegű kapcsolat” (*bizalmas viszony*) veszélye („Familiarity threat”)
- A fenyegetés (v. *megfélemlítés*) veszélye („Intimidation threat”)

[IESBA Etikai Kódex 100.12]

A függetlenségre és összeférhetetlenségre vonatkozó jogszabályi háttér

- 2013. évi V. törvény
- 2007. évi LXXV. törvény
- 537/2014/EU Rendelet

Könyvvizsgálói függetlenség és összeférhetetlenség jogszabályi előírásai - 1

2013. évi V. törvény (Ptk.):

„Nem lehet állandó könyvvizsgáló a gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és e személyek hozzátartozója. Nem lehet állandó könyvvizsgáló a társaság munkavállalója e jogviszonya fennállása idején, és annak megszűnése után három évig.” (3:129. § (3))

„Az állandó könyvvizsgáló nem nyújthat a gazdasági társaság részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.” (3:131. § (1))

Könyvvizsgálói függetlenség és összeférhetetlenség jogszabályi előírásai – 2/a

2007. évi LXXV. törvény (Kkt.):

„A kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátása mellett nem vehet részt olyan tevékenységben, amely csorbítja, vagy csorbíthatja feddhetetlenségét, objektivitását, függetlenségét vagy a szakma jó hírnevét, és amely ezáltal összeegyeztethetetlen a szakmai tevékenységek ellátásával.” (53. § (1))

„A kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenysége során köteles

a) a függetlenségét megőrizni, és

b) objektív, pártatlan véleményt formálni.” (61. § (1))

Részletes függetlenségi előírások a 61-65/A. §-okban.

Könyvvizsgálói függetlenség és összeférhetetlenség jogszabályi előírásai – 2/b

A Kkt.-ben lényegesebb függetlenségi alapvetései:

- a könyvvizsgáló nem vehet részt az audit ügyfél döntéshozatali folyamatában
- a rendelkezések nemcsak a könyvvizsgálóra, hanem a könyvvizsgálatban résztvevő egyéb személyekre és a könyvvizsgáló cég hálózatára is (amennyiben hálózati tag) alkalmazandók
- a függetlenségi rendelkezések szerteágazóak, kiterjednek egyebek mellett a könyvvizsgáló által birtokolható pénzügyi instrumentumok, befektetések, stb. körére, a könyvvizsgáló és az ügyfél közötti bármilyen – magán a könyvvizsgálaton kívüli – üzleti kapcsolatokra, a könyvvizsgáló által nyújtható szolgáltatásokra, stb.
- a függetlenségre vonatkozó előírásoknak a vizsgált üzleti év első napjától egészen a könyvvizsgálói jelentés kiadásáig meg kell felelni

Könyvvizsgálói függetlenség és összeférhetetlenség jogszabályi előírásai - 3

537/2014/EU Rendelet (Rendelet):

[„EU PIE” jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátók tekintetében alkalmazandó]

- Függetlenséget veszélyeztető körülmények:
 - Jelentős anyagi kitettség (15%-os szabály) (4. cikk (3))
 - Tiltott nem könyvvizsgálói szolgáltatások (5. cikk)
 - Nem könyvvizsgáló cég, hanem hálózati szintű megközelítés!
 - EU PIE leányvállalatának nyújtott szolgáltatásokra is alkalmazni kell!
 - Területi hatály sajátosságok!
 - Könyvvizsgáló által nyújtott nem könyvvizsgálói szolgáltatások díjai (70%-os szabály) (4. cikk (2))
 - Könyvvizsgáló és könyvvizsgáló cég rotációja (17. cikk)

Könyvvizsgálói etikai szabályzatok függetlenségre és összeférhetetlenségre vonatkozó konkrét előírásai

- MKVK Etikai Szabályzat
- IESBA Etikai Kódex (2016 kiadás)

**Minden gazdálkodó könyvvizsgálata
tekintetében alkalmazandók!**

MKVK Etikai Szabályzat függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai - 1

A könyvvizsgáló függetlenségét mindenképpen veszélyeztető:

- személyi kapcsolatok:
 - Audit team tag/közeli hozzátartozó a megbízó vezető állású munkavállalója
 - Audit team tag/közeli hozzátartozó megbízó legfőbb irányító szerve (IG) tagja
 - Audit cég munkavállaló megbízó IG/FB/Audit Biz. (AC) (2 éven belül) tag (volt)
 - Audit team tag/közeli hozzátartozó adós/hitelező/kezes jogviszony megbízóval /megbízó IG/FB/AC taggal (kivéve hitelintézet ÁSZF szerinti hitel/kölcsön)
 - Audit team tag/közeli hozzátartozó ÁH szervezet
 - Engedélyezett másodlagos státusz esetén nem végezhet könyvvizsgálatot:
 - A foglalkoztató, annak befolyással rendelkező tulajdonosa, vezető állású munkavállalója, vezető tisztségviselője, IG/FB/AC tagja befolyása alatt álló
 - Foglalkoztatóval üzleti, vagy egyéb üzleti kapcsolatban álló gazdálkodók számára

MKVK Etikai Szabályzat függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai - 2

A könyvvizsgáló függetlenségét mindenképpen veszélyeztető:

- kölcsönös megbízások:
 - Megbízó egyben megbízott könyvvizsgálója is (vagy 2 éven belül)
- összeegyeztethetetlen tevékenységek (szolgáltatások):
 - A könyvvizsgáló cég / hálózat más tagja által végzett jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységgel összefügg a megbízó részére teljesítendő vagy teljesített szakmai és egyéb szolgáltatás.
 - ugyanazon ügyfélnél és ugyanarra az időszakra (Sztv. 150. § (2) szerint definiált) könyvviteli szolgáltatások
 - könyvvizsgáló cég / hálózat más tagja
 - audit team tag/közeli hozzátartozó
 - vagy a fentiek bármelyike részéről befolyással / jelentős tulajdoni részesedéssel bíró gazdálkodó

MKVK Etikai Szabályzat függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai - 3

Megfelelő biztosítási intézkedésekkel kezelhető veszélyhelyzetek:

- személyi kapcsolatok:
 - Audit team tag/közeli hozzátartozó és megbízó is befolyással rendelkezik ugyanabban a gazdálkodóban
 - Könyvvizsgáló/közeli hozzátartozó IG/FB/Audit Biz. (AC) tag/vezető állású munkavállaló olyan gazdálkodóban, amely befolyással rendelkezik a megbízóban
 - Könyvvizsgáló/közeli hozzátartozó befolyással rendelkezik olyan gazdálkodóban, amely üzleti, egyéb üzleti kapcsolatban áll az ügyféllel vagy amelynek az ügyfél a könyvvizsgálója
 - Könyvvizsgáló 3 éven belül az ügyfél külső ellenőrzésében részt vett

IESBA Etikai Kódex (2016) függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai - 1

- „fogalmi keretelvű” megközelítés -> könyvvizsgálónak szakmai megítélést kell alkalmaznia
 - a) a függetlenséget veszélyeztető tényezők azonosítása
 - b) az azonosított veszélyek jelentőségének értékelése, és
 - c) szükség esetén biztosítékok alkalmazása a veszélyek kiküszöbölése vagy elfogadható szintre csökkentése érdekében.
 - hálózati szemlélet:
 - a társaságnak függetlennek kell lennie a hálózatba tartozó többi társaság könyvvizsgálati ügyfeleitől is
 - A függetlenségi követelmények kiterjednek nemcsak a könyvvizsgálati, hanem az egyéb tevékenységet végző – a hálózatba tartozó – gazdálkodó egységekre is
- [új Etikai Kódex (2018 kiadás) → teljesen új szerkezet; átfogalmazott fogalmi definíciók; egyéb tisztázások; „Long association” (rotáció) rendelkezések szigorítása]

IESBA Etikai Kódex függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai – 2/a

Veszélyeztető körülmény	Veszélyeztetés típusa	Gyakorló példa hivatkozás
Pénzügyi érdekeltség	önérdek	3.5.4.1
Hitelek és garanciák	önérdek	3.5.4.2
Üzleti kapcsolatok	önérdek	3.5.4.4
Családi és személyes kapcsolatok	önérdek, bizalmas viszony, megfélemlítés	3.5.4.5
Munkaviszony ügyfélnél	bizalmas viszony, megfélemlítés	
Munkaerő-kölcsönzés	önellenőrzés	
Közelmúltbeli szolgálat ügyfélnél	önérdek, önellenőrzés, bizalmas viszony	

IESBA Etikai Kódex függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai – 2/b

Veszélyeztető körülmény	Veszélyeztetés típusa	Gyakorló példa hivatkozás
Igazgatói vagy tisztségviselői pozíció könyvvizsgálati ügyfélnél	önérdek, önellenőrzés	
Szenior munkatársak hosszú távú kapcsolata audit ügyféllel	önérdek, bizalmas viszony	
Díjak (jelentős bevételi kitettség)	önérdek, megfélemlítés	
Kompenzáció és értékelés	önérdek	
Ajándékok és vendéglátás	önérdek, bizalmas viszony	3.5.4.6
Tényleges vagy várható perek	önérdek, megfélemlítés	

IESBA Etikai Kódex függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai – 2/c/1

Bizonyosságot nem nyújtó szolgáltatás típusa	Veszélyeztetés típusa	Gyakorló példa hivatkozás
Vezetői felelősség	önérdek	
Adminisztratív szolgáltatások	(alapesetben nincs)	
Számviteli nyilvántartások és pénzügyi kimutatások készítése	önellenőrzés	3.5.4.3/1.
Értékelési szolgáltatások	önellenőrzés	3.5.4.3/2.
Adóügyi szolgáltatások	önellenőrzés	3.5.4.3/3.
Belső ellenőri szolgáltatások	önellenőrzés	
Informatikai rendszerszolgáltatások	önellenőrzés	

IESBA Etikai Kódex függetlenségi és összeférhetetlenségi előírásai – 2/c/2

Bizonyosságot nem nyújtó szolgáltatás típusa	Veszélyeztetés típusa	Gyakorló példa hivatkozás
Peres ügyekkel kapcsolatos szolgáltatások	önellenőrzés, érdekképviselés	
Jogi szolgáltatások	önellenőrzés, érdekképviselés	
Munkaerő-toborzási szolgáltatások	önérdek, bizalmas viszony, megfélemlítés	
„Corporate Finance” szolgáltatások	önellenőrzés, érdekképviselés	

Gyakorlati függetlenségi és összeférhetetlenségi megfontolások

A függetlenséget veszélyeztető tényezők azonosítása

- A könyvvizsgálati megbízás melyik fázisában kell vizsgálni?
- „Kivel szemben kell függetlennek lenni?”
 - könyvvizsgálati ügyfél beazonosítás → cégstruktúra feltárása (kapcsolt vállalkozások) – Nagyban függ az ügyfél besorolásától (PIE v. nem PIE)
 - Könyvvizsgáló hálózat más tagjai könyvvizsgálati ügyfelei
- „Kiknek kell függetleneknek lennie?”
- Meg kell vizsgálni minden „veszélyeztető körülmény” típus meglétét!
 - Személyi szinten:
Pl.: „Milyen pénzügyi befektetéseim (közvetlen ill. közvetett) illetve hiteleim vannak?”; rokonsági kapcsolatok (közvetlen hozzátartozó, közeli hozzátartozó)
 - Cég szintjén:
Pl.: „Sor kerül(t)-e a könyvvizsgálaton kívüli egyéb szolgáltatások nyújtására?”
 - A hálózat más tagjai által nyújtott esetleges szolgáltatásokat is meg kell vizsgálni!

Az azonosított veszélyek jelentőségének értékelése

- Beazonosított megszegés jelentőségénél mérlegelendő tényezők:
 - A megszegés jellege és időtartama?
 - Volt-e korábban is megszegés a megbízás vonatkozásában? Azok száma, jellege?
 - Tudott-e a könyvvizsgálói munkacsoport tagja arról az érdekeltségről vagy kapcsolatról, amely a megszegést okozta?
 - A megszegést okozó személy tagja-e a könyvvizsgálati munkacsoportnak, vagy olyan más személy-e, akire vonatkozóan vannak függetlenségi követelmények?
 - Könyvvizsgálati munkacsoport tag esetén: az adott személy szerepe a teamben?
 - Szakmai szolgáltatás nyújtásából eredő megszegés: van-e hatása az adott szolgáltatásnak a számviteli nyilvántartásokra vagy a könyvvizsgálat tárgyát képező pénzügyi kimutatásokban szereplő összegekre? továbbá
 - Az önérdek, érdekképviselés, megfélemlítés veszélyének és a megszegés által létrehozott egyéb veszélyeknek a mértéke.

Biztosítékok alkalmazása a veszélyek kiküszöbölése vagy elfogadható szintre csökkentése érdekében

- Fő kérdés: Biztosítékokkal elfogadható szintre csökkenthető-e a veszély?
- Potenciális válaszlépések a beazonosított megszegés elfogadható szintre mérséklésére:
 - Az érintett személy eltávolítása a könyvvizsgálati munkacsoportból
 - (eltérő munkatársak igénybevételével!) az érintett könyvvizsgálati munka kiegészítő ellenőrzése vagy az adott munka újbóli elvégzése a szükséges mértékben
 - javaslat a könyvvizsgálati ügyfélnek egy másik társaság megbízására az érintett könyvvizsgálati munka ellenőrzésére vagy újbóli elvégzésére
 - (a számviteli nyilvántartásokat vagy a pénzügyi kimutatásokban szereplő összeget érintő bizonyosságot nem nyújtó szolgáltatásnál) egy másik társaság megbízása a bizonyosságot nem nyújtó szolgáltatás eredményeinek értékelésével, vagy annak újbóli elvégeztetésével

Dokumentálási javaslatok

- Könyvvizsgálati ügyfelek listázása és az alkalmazandó függetlenségi szabályozás szerinti kategorizálása (SEC/EU PIE/magyar/(csak)IESBA, stb.)
- A könyvvizsgálati munkacsoport(ok) tagjai releváns függetlenségi követelményeknek való megfelelésének vizsgálata (pl. függetlenség írásbeli megerősítése)
- Audit ügyfelek részére nyújtandó könyvvizsgálaton kívüli szakmai szolgáltatások előzetes elemzése, jóváhagyása
- Nyújtott könyvvizsgálaton kívüli szakmai szolgáltatások részletes listázása
- Az egyes könyvvizsgálati megbízások esetében a függetlenségi követelményeknek való megfelelés elemzése:
 - a releváns függetlenségi előírások minden szintjén (jogsabályi, MKVK, IESBA)
 - Beazonosított esetleges megszegések esetén tett eseti (óv)intézkedések, kommunikáció + hasonló jövőbeli megszegések megelőzése érdekében tett belső eljárásbeli intézkedések (belső szabályozási szintű és gyakorlati)

Gyakorló példák függetlenségi veszélyhelyzetekre - 1

- Pénzügyi érdekeltségek
 - 1. példa – közvetlen pénzügyi érdekeltség
 - 2. példa – közvetett pénzügyi érdekeltség
- Hitelek és garanciák
- Bizonyosságot nem nyújtó szolgáltatások
 - 1. példa – könyvelés és bérszámfejtés
 - 2. példa – értékelési szolgáltatás
 - 3. példa – adótanácsadás

Gyakorló példák függetlenségi veszélyhelyzetekre - 2

- Üzleti kapcsolatok
 - 1. példa – személyes üzleti kapcsolat
 - 2. példa – könyvvizsgáló cég üzleti kapcsolata
- Családi és személyes kapcsolatok
 - 1. példa – személyes kapcsolat
 - 2-3. példa – családi kapcsolat
- Ajándékok és vendéglátás
 - 1-2. példa – vendéglátás
 - 3-4. példa – ajándék